

TyLLB
Sem - VI
19/4/25

Time: 2.30 Hrs.

Marks: 75

Q.1. Answer in not more than two sentences (Any six):

(12 Marks)

- Define Res Gestae.
- Explain types of presumptions?
- What is disproved?
- What is Cross and Chief Examination?
- Explain any two branches of forensic science.
- What is mean by fact?
- What is Document?
- Who is an Accomplice?

Q.2 Write Short Notes on (Any Two)

(12marks)

- Doctrine of Estopple
- Forensic evidence and types of forensic evidences.
- Admission and Confession
- Presumptions as to gazette in electronic forms.

Q.3. Solve Any Two (With reasons):

(12 Marks)

- Rajesh arrested for committing a murder, immediately after a murder he confesses to the police officer in the police station. He discloses in his confession the place where he has hidden weapon with which he committed the murder.
  - will the statement of Rajesh amounts to confession?
  - when can a confession to be relevant as per law? Explain.
- Mia accused of a crime.
  - the fact that soon after commission of a crime Mia absconded from her house is relevant? Explain with provision.
  - the fact that at the time when she left her home she had sudden and urgent business at the place to which she went is it relevant? Explain with provision.

- c) Rucha in her suicide note dated 01/01/2025 which was found near her body next day i.e. 02/01/2025, wherein she has pointed out her husband responsible for physical torture or mental harassment regularly till her death.
- Does the statement made in the suicide note has evidentiary value?
  - If so, which are the provisions of Bharatiya Sakshya Adhiniyam, 2023 applicable in the instant case.
- d) Mr. Som, a panch witness in the case of dacoity, refreshes his memory by reading the panchanama. The panchanama was not proved and hence was rendered inadmissible in the evidence.
- can Mr. Som refresh his memory by the use of Panchanama?
  - narrate the rule of refreshing memory used by Mr. Som.

Q.4. Answer in Detail (Any Three):

(39 marks)

- Define Evidence. Explain the rules of exclusion of oral evidence by documentary evidence under the Bharatiya Sakshya Adhiniyam, 2023.
- Who is a witness to testify? Explain the types of witnesses and rules available for them under the Bharatiya Sakshya Adhiniyam, 2023.
- Explain Burden of Proof.
- Describe in detail Theory of Relevancy.
- What is Dying Declaration? Explain the Rules for Dying Declaration.

*****

तास:२.३०

गुण:७५

प्र. १ प्रत्येकी (कोणत्याही ६)मध्ये एक किंवा दोन वाक्यात उत्तर द्या. (१२ गुण)

- अ) रेस गेस्टियाची व्याख्या करा.
- ब) गृहीतकांचे प्रकार स्पष्ट करा?
- क) काय खोटे ठरवले आहे?
- ड) उलट तपासणी आणि मुख्य तपासणी म्हणजे काय?
- इ) न्यायवैद्यकशास्त्राच्या कोणत्याही दोन शाखा सांगा.
- फ) तथ्य म्हणजे काय/ वस्तुस्थितीचा अर्थ काय आहे?
- ग) दस्तऐवज म्हणजे काय?
- ह) साधीदार म्हणजे कोण?

प्र. २ लघु नोट्स (कोणत्याही २)

(१२ गुण)

- अ) एस्टोपलचा / प्रतिबंधाचा सिद्धांत
- ब) न्यायवैद्यकीय पुरावे आणि न्यायवैद्यक पुराव्यांचे प्रकार.
- क) कबुली आणि कबुलीजबाब
- ड) इलेक्ट्रॉनिक स्वरूपात राजपत्राबाबतचे गृहीतके.

प्र. ३ परिस्थितीजन्य समस्यांची उत्तरे द्या (कोणत्याही २)

(१२ गुण)

अ) राजेशला खून केल्याबद्दल अटक झाली. खून झाल्यानंतर लगेचच तो पोलिस ठाण्यात पोलिस अधिकाऱ्यासमोर कबूल करतो. तो त्याच्या कबुलीजबाबात त्याने ज्या ठिकाणी शस्त्र लपवले होते ते ठिकाण उघड करतो ज्याद्वारे त्याने खून केला.

- १) राजेशचे विधान कबुलीजबाब ठरेल का?
- २) कायदानुसार कबुलीजबाब कधी प्रासंगिक असू शकतो? स्पष्ट करा.

ब) मियावर गुन्हा दाखल आहे.

१) गुन्हा केल्यानंतर लगेचच मिया तिच्या घरातून फरार झाली हे तथ्य प्रासंगिक आहे का? तरतुदीसह स्पष्ट करा.

२) ज्या वेळी ती घरातून निघाली त्या वेळी तिला अचानक आणि तातडीचे काम होते ते तथ्य प्रासंगिक आहे का? तरतुदीसह स्पष्ट करा.

क) रुचाने तिच्या ०१/०१/२०२५ च्या आत्महत्या नोटमध्ये, जी दुसऱ्या दिवशी म्हणजेच ०२/०१/२०२५ रोजी तिच्या मृतदेहाजवळ सापडली होती, ज्यामध्ये तिने तिच्या मृत्यूपर्यंत नियमितपणे शारीरिक छळ किंवा मानसिक छळासाठी तिचा पती जबाबदार असल्याचे निदर्शनास आणून दिले आहे.

१) आत्महत्या नोटमध्ये दिलेल्या विधानाला पुराव्याचे महत्त्व आहे का?

२) जर असेल तर, भारतीय साक्ष अधिनियम, २०२३ मध्ये कोणत्या तरतुदी लागू आहेत?

ड) श्री. सोम, डकैतीच्या प्रकरणातील पंच साक्षीदार, पंचनामा वाचून त्यांची आठवण ताजी करतात. पंचनामा सिद्ध झाला नाही आणि म्हणूनच पुराव्यामध्ये तो अमान्य करण्यात आला.

१) श्री. सोम पंचनामा वापरून त्यांच्या आठवणी ताज्या करू शकतात का?

२) श्री. सोम यांनी वापरलेला स्मृती ताज्या करण्याचा नियम सांगा.

प्र. ४ खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही ३).

(३९ गुण)

अ) पुराव्याची व्याख्या करा. भारतीय साक्ष अधिनियम, २०२३ अंतर्गत कागदोपत्री पुराव्यांद्वारे तोंडी पुरावा वगळण्याचे नियम स्पष्ट करा.

ब) साक्ष देण्यासाठी साक्षीदार कोण आहे? भारतीय साक्ष अधिनियम, २०२३ अंतर्गत साक्षीदारांचे प्रकार आणि त्यांच्यासाठी उपलब्ध असलेले नियम स्पष्ट करा.

क) पुराव्याचे ओझे स्पष्ट करा.

ड) प्रासंगिकतेच्या सिद्धांताचे तपशीलवार वर्णन करा.

इ) मृत्यु घोषणा म्हणजे काय? मृत्यूच्या घोषणेचे नियम स्पष्ट करा.

*****